

țării sau în afară, cuprinzînd berbeci, porci, postav, fier, ceară, « fie orice lucru sub vamă »¹. Și mănăstirea Bolintin obține o scutire la principalele vaduri dunărene, la Brăila, Drîstor, Giurgiu, Șiștov, Nicopole și Tîbru, dar documentul din 1 septembrie 1479—31 august 1480, păstrat sub formă de regist, nu arată dacă este vorba de un comerț efectiv sau numai de produse destinate consumului propriu al comunității². Oricum, reținem prezența carelor mănăstirești în punctele obișnuite de trecere ale Dunării spre Peninsula Balcanică.

Dar, deși boierimea și dregătorii de diferite ranguri, unele mănăstiri și chiar domnii au făcut negoț, *cei dinții mijlocitori ai schimbului de mărfuri cu Peninsula Balcanică (ca și cu Transilvania, de altfel) au fost, în secolele XIV—XVI, tîrgoveții*. Orașele cu meseriași producînd pentru piață și cu o negustorie specializată, au constituit factorul principal al comerțului. Cel mai vechi act intern asupra negoțului orașenilor cu regiunile din sudul Dunării datează din noiembrie 1424 și este eliberat de voievodul Dan al II-lea pentru Tîrgoviște: fixînd o singură vamă, chiar în tîrg, domnul îngăduie tîrgoviștenilor circulația « pe la Severin și prin toate tîrgurile și la Brăila și prin toată țara », adăugînd : « de la piper, de la șofran, de la fier, de la bumbac, adică de la toate cumpărăturile, să dați vamă mai puțin ceva »³. Articolele enumerate sînt cele cunoscute obișnuit ca venind « de peste mare », iar indicarea Severinului și a Brăilei, adică a porturilor terminus ale hotarului dunărean al Țării Românești, *arată prezența tîrgoviștenilor la toate vadurile, făcînd negoț cu Peninsula Balcanică*. Și în celelalte tîrguri se aduceau însă produse orientale. Mari cantități se descărcau la Brăila, în 1368⁴: aici veneau neguțătorii din Brașov pentru a se aproviziona. Alte centre, amintite de același privilegiu din 1368, sînt Cîmpulungul, unde se efectua și taxarea tranzitului spre Transilvania, și Slatina, unde brașovenii venind cu mărfuri din sudul Dunării erau scutiți de vama obișnuită a orașului. Privilegiul din 6 august 1413, reconfirmat la 21 noiembrie 1421, cele din 23 octombrie 1422 și 8 aprilie 1437, reglementînd vama de 3% pentru piper, șofran, bumbac, camelot, pieile de miel și « alte mărfuri ce vin de peste mare », se aplicau, așa cum precizează textul primului act citat — de la voievodul Mircea cel Bătrîn —, « prin tîrgurile din țara domniei-mele și pe drumul Brașovului pînă la Brăila. . . »⁵ Deși aceste hrisoave se referă la tranzitul brașovenilor prin Țara Românească, ele arată implicit prezența articolelor orientale în tîrgurile muntene (așa cum rezultă, de altfel, și din hrisovul dat tîrgoviștenilor la 1424). Confirmarea concludentă a rolului tîrgurilor în desfacerea și tranzitarea produselor orientale o găsim în datele registrelor Brașovului, începînd din 1503 și într-un act din 18 septembrie 1533, în care voievodul Vlad Înecatul pune în vedere orașenilor din Pitești, Argeș și Rîmnicul-Vilcea să respecte veniturile mănăstirii Tismana la vama Diului unde era cunoscutul și vechiul drum de legătură cu Peninsula Balcanică⁶.

Produsele orientale erau nu numai vîndute pe loc, ci, așa cum am menționat, erau duse mai departe, în Transilvania : *în acest tranzit, tîrgoveții Țării Românești au sfîrșit prin a ocupa locul cel dinții pe piața internațională a Brașovului*,

¹ *Ibidem*, p. 122 (nr. 112): doc. din 7 august 1451; o confirmare din 14 octombrie 1465 limitează la două numărul carelor cu circulație scutită de vamă: *ibidem*, p. 139 (nr. 131).

² *Ibidem*, p. 164 (nr. 163).

³ *Ibidem*, XIII—XIV—XV, B, p. 80 (nr. 67). Cf. I. B o g d a n, *Documente*, p. 29 (nr. XIII) (subl. ns.).

⁴ Hurmuzaki-Densușanu, *Documente*, I/2, p. 145 (nr. CVIII).

⁵ I. B o g d a n, *Documente*, p. 4—5, 12—13, 16—17, 72—73 (nr. 1, V, VIII, XLIX).

⁶ *DIR*, XVI, B, 2, p. 147 (nr. 147).